

Čím se liší český fotbal od Holandského?

Můžeme se ptát, jaké fotbalové dovednosti mají naše hráči nebo jaké bychom měli zlepšovat. Můžeme se ptát, jak to, že naše desetimilionová republika má menší množství tzv. „světových hráčů“ než poloviční Holandsko. Můžeme polemizovat, jestli to náhodou není jen sinusoida úspěchu, která má u některých zemí větší výkyvy a u některých menší. Všechny otázky mají jakousi příchutí toho, že to v tom Holandsku dělají jinak, což má často ten přímý jnotaj „lépe“. Můžeme se tam podívat, inspirovat se, můžeme okopírovat i nějaké metody. Možná můžeme okopírovat veškerou Holandskou fotbalovou výuku včetně juda, kterým rozvíjí sílu děti v Ajaxu, nebo Coerverova technická cvičení, kterého Holanďané sice oficiálně nepřizvali ke spolupráci na holandské mládeži, ale nepochybně soustavu jeho cvičení využívají.

Podívejme se ale trochu hlouběji do těch souvislostí, které by mohly ukazovat, na čem všem bychom měli pracovat, pokud chceme aby, naše sinusoida byla co nejrovnější a nejvýše položená.

Tím nejdůležitějším je možná kontinuita vývoje společnosti, která samozřejmě zahrnuje kontinuitu výchovy dětí a mládeže. Tady se naše sinusoida rozhoupala nejvíce. Nechci rozebírat politiku, proč se vše obrátilo, zda to byl řízený proces, jestli se rozkrádání státu již zastavilo, nebo ještě pokračuje, ale určitě chci říci, že to těžko popsatelem způsobem zamávalo s vnímáním pravidel, toho co se smí a co je již podvod, co je ve společnosti normální a jestli normální znamená křivé. Zkrátka přišlo něco pro nás nového, kde se nejlépe zorientovali dravci, ať již ti dřívější nebo noví, ale prospěch celku to přineslo mnohem, mnohem menší, než přinést mohlo.

I v rodinách a školách byl jeden systém výchovy a výuky nahrazován jinými, které ukazují možnosti, ale jen v tom případě, že s nimi bude dobře nakládáno. Jak? No poctivě, s úctou k člověku i pravidlům. Co se za tím skrývá, by asi bylo velmi obsáhlé a nestravitelné pro krátký článek. Ono je to ještě hůř stravitelné i v obsáhlejší textu, protože doba čtení delších textů odchází. Koukněme tedy tak nějak zkráceně, jak to funguje v Holandsku a širší souvislosti, ať si každý doplní sám. Vlastní myšlenkovou činností, vždyť opravdový kouč, taky nenasype svým svěřencům tak, aby to sezobali. O něco je třeba nechat je taky bojovat.

První zajímavostí je, že holandská školní docházka začíná ve 4 letech a my se samozřejmě můžeme ptát, čím se liší od docházky do školky v ČR. Možná tím, že děti jsou již školáci a sami sebe tedy mohou stavět na roveň starším dětem. „Jsou sice starší, ale chodí do školy jako já.“ To je slušné východisko pro podporu sebevědomí. Další se sice projeví později, ale pracuje se na ní. Výuka angličtina totiž sice začíná od 8-9 let, což odpovídá naší třetí třídě a první rok jen 1x v týdnu, což se ale školu od školy zřejmě liší. To je tedy zřejmě podobné jako u nás, jen kvalita učitelů angličtiny bude díky kontinuitě vývoje asi odlišná. Od 12 let je povinný druhý jazyk, což je již pro všechny stejné.

I to je podpora pozdějšího sebevědomí, na kterou navazuje i systém výuky. Projektová výuka na daných problémech se využívá i u nás, ale v Holandsku své projekty žáci již od 6 let prezentují ve třídě před ostatními. Děti jsou prioritně chváleny, a vlastně neexistují tresty. Tělesné tresty jsou dokonce zakázány zákonem. Neexistují žákovské knížky a hodnocení probíhá slovně, je předáváno dětem i rodičům. Děti tedy dostávají od malička informace co mají vylepšovat (nikoliv v čem jsou špatné) a v čem jsou dobré a takto je nastavována i práce v klubech.

To vše skóruje pro podporu samostatnosti a sebevědomí od malička, což dohromady s členskou základnou, která je 1,2 milionu členů asociace KNVB vytváří obrovský základ nejen pro sílu národa doma, ale i do zahraničí. Jak dostat další děti do fotbalu je sice dáno postavením fotbalu ve společnosti, ale snaží se vymýšlet další možnosti. Aleš Jurčík, dlouhodobě žijící v Holandsku a působící u mládeže, dal pro tento směr téměř neskutečný příklad. Do města Venray přijel cirkus a v manéži na pilinách byl udělán nábor dětí do fotbalu a prezentace klubu a fotbalu. Všechny kluby, kterých je 3300 mají výborné zázemí pomůcek, hřišť, míčů.

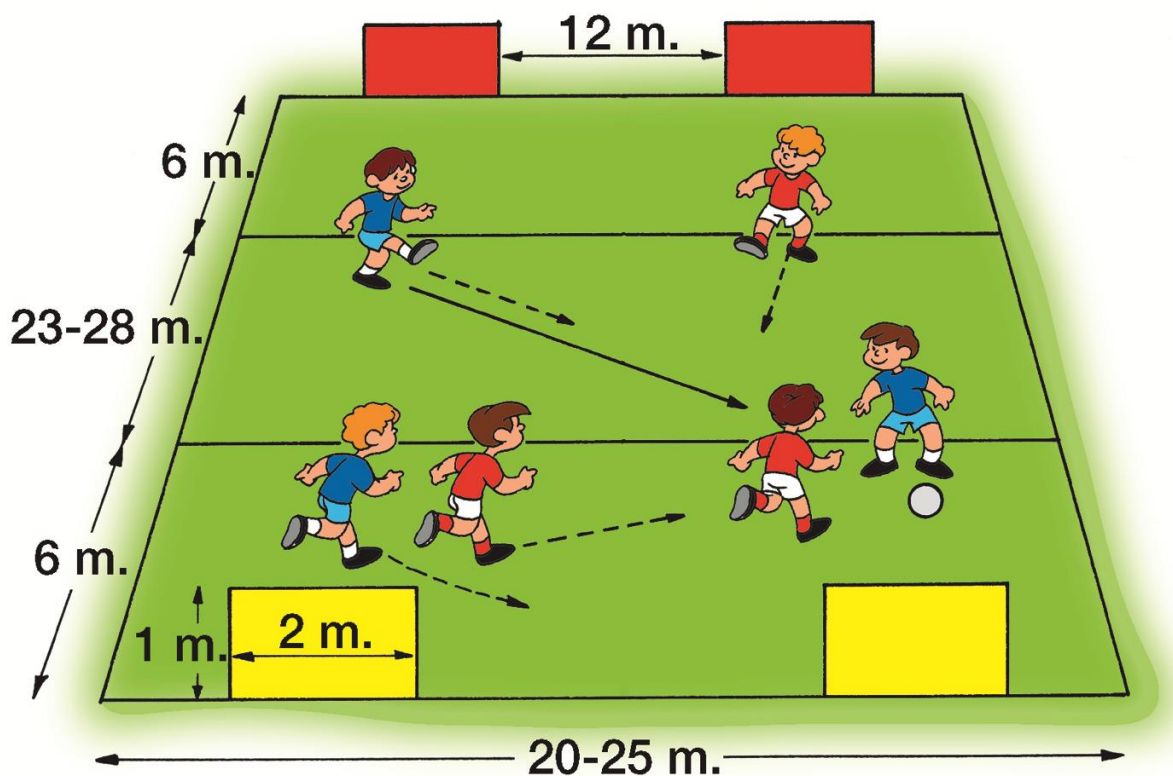
Vzniká otázka, co vše děti doopravdy potřebují. Dítě, které si hraje, potřebuje klacek, který plní vždy ten účel, pro který je zrovna potřeba. Nezdá se, že by hrající si dítě potřebovalo sofistikovanější hračku. To neříkám proto, že by složitější hračky neměly význam, ale pro zamyšlení co opravdu děti potřebují. To je příležitost po něčem toužit, o něco se snažit a něčeho dosahovat. Potřebují cestu, protože cíle se u těch nejmenších mění častěji. Jestliže dáme šesti-sedmiletým dětem vše, po čem by mohly či měly toužit, kam budeme stupňovat jejich touhy? Musí mít všechny děti stejné značkové oblečení a dresy se jménem? Nebo je lepší, když po tom nějaký ten rok touží, pokukují po starších dětech, které to již mají. Je nějaká výhoda když se netrénuje jen na super trávníku, ale i na horším hřišti? Samozřejmě, že pokud všechny ty hřiště a pomůcky dokážeme dobře využít, přináší to benefity, ale stále bychom se měli držet té otázky: „co za rok?“

Možná jsme odbočili od srovnávání s Holandskem ale souvislosti toho jak správně založit stavbu našeho fotbalu, nemohu přeskakovat.

Koukněme se zpět do Holandska na příkladu zmíněného padesátitisícového Venray. Ve třetiligovém Venray mají 10 týmů dospělých, v každém ročníku přípravek mají 60 dětí, což se postupně zmenšuje s tím, jak jsou kluci starší, ale například ve starším dorostu (U19-U18) mají stále tři dorostenecké týmy po 16 hráčích. Venray je však již docela velký klub, ale vedle je město se 3000 obyvatel a tam je v každém ročníku mladší přípravky „pouze“ 40 dětí a mají pouze 4 týmy dospělých. Taková čísla budeme dohánět jen velmi těžko a nasnadě je otázka jak tedy dohnat kvalitu.

Kromě všelijakých dalších vykutáleností mě napadá kvalita našich trenérů, kteří musí mít dostatek informací a vědí kde je získat. Jak bylo řečeno, tak v Holandsku je vyznávána pozitivní výchova a k tomu připočítejme herní přístup k tréninku. V tom se zřejmě navazuje na kontinuum vývoje společnosti a na tradici, kterou přinesl do Holandska J.A.Komenský. Exportovali jsme tedy do Holandska to nejdůležitější co jsme mohli = know-how. Je třeba ho také začít využívat naplno. Zmínili jsme se o Coerverovi a to je další pilíř na kterém stojí hráčská kvalita = Individuální herní dovednost. Nejde jen o jakési cirkusové kousky s míčem, ale schopnost a odvahu využít ty správné ve správných situacích. To lze učit zase nejlépe hrou. Ale fotbal není jen o technice činnosti s míčem, ale i o rychlosti, síle a dravosti, proto je třeba mít zdravé tělo i ducha, nezhuntované jednostrannou zátěží a utiskující nebo příliš volnou výchovou. Hrana slova příliš, je ale nejen ostrá, ale i proměnlivá.

Pokud se budeme držet čtyř základních oblastí tedy rozvoje herního myšlení, míčových dovedností, vyvážené tělesné připravenosti a rozvoje duševních kvalit jako je rozvoj sebedůvěry, samostatnosti i spolupráce, či vůle překonávat nepříjemné. Tak máme vlastně nalinkován celý koncept rozvoje malých hráčů. Hlavní je zásada učit hru zejména prostřednictvím hry, ne tedy za odměnu na konci tréninku. Hra, však neznamená jen hra na dvě branky „v plném počtu“, ale různé typy, různé počty, třeba i s použitím starších spoluhráčů či trenérů a třeba i na více branek.

Koukněme se zpět na některé detaily. Zajímavě řeší ve Venray přesouvání hráčů o ročník výše. Začíná již od nejmenších, ale i nejtalentovanější odchází o ročník výše nejdříve o půl roku dříve, ale trénuje střídavě se svými a staršími a vlastně čeká na svůj ročník. Otázkou je jak to snáší ten který hráč a jestli jde takovéto přesuny podnikat se všemi. Nemyslím tím fyzickou vyspělost, je jasné, že pokud někdo fyzicky zaostává mezi svými, byť by byl technicky výborný, asi jej o ročník výše budou soupeři, ale i spoluhráči válcovat. Takový hráč potřebuje spíše postupně srovnávat svůj fyzický hendikep. Šlo spíše o psychickou stránku, kdy někdo může takové přesuny snášet podstatně hůře, podobně jako střídavou péči rodičů. Někomu rozšiřujeme přeřazením výše partu dětí, někoho spíše z jeho party trháme.¹

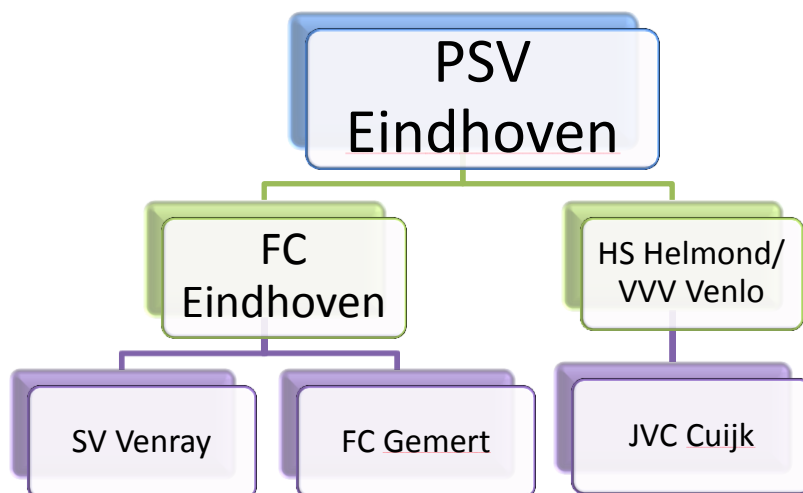
Obrovské počty hráčů by nahrávaly tomu, že to Holanďané neřeší vůbec, ale i oni cítí problém na přechodu mladšího a staršího dorostu, kdy je největší úbytek hráčů. Hodně k tomu přispívá to, že v 16 letech mění školu a nastupují na střední školy, ale v organizaci času mládeže hraje roli, že v 16 letech mají zákonem povoleno pít pivo. Leckdo se tedy v tomto problémovém věku vydá na jinou dráhu a objevuje dosud neznámé.

Přesto však je hráčů dost a dost a příkladem je seniorská liga +45, pro hráče nad 45 let, kde jsou i tomu upravená pravidla jako opakované střídání či povinný defibrilátor v klubu.

Hierarchie klubů je postavena na ekonomicko-výkonnostních, ale i jakýchsi nepsaných etických principech, kdy pro malé kluby je prý opravdu ctí dodávat hráče do klubů vyšších. Zejména proto, že ty větší o „své malé kluby“ pečují. Velké kluby pořádají pro menší 4 ročně ukázkové tréninky např. PSV Eindhoven osloví menší kluby k daným kategoriím, nějaké téma a trenéři a rodiče přicházejí sledovat. Je to podobný proces jako rozjel FAČR rokem „Létající týmy trenérů“.

¹ Vzpomeňme ještě článek o španělském fotbalu z minulých čísel, kde se v přípravných a žákovských kategoriích velkých klubů nepřehazuje.

V duchu spolupráce je řešení i přestupní řád jednoduše tak, že registraci dostávají hráči až v mladších žácích, nikoliv v přípravkách. Pokud hráč chce odejít do jiného klubu, tak přechází volně dle rozhodnutí rodičů, bez nároku na okamžitou platbu, ale v systému „solidarity payment“ putují peníze dolů, až do nejspodnějších soutěží v momentě kdy podepíše profesionální smlouvu. Těžko

řící jestli takového způsobu uvažování dosáhneme v blízké době. Jde totiž vlastně o víru, že vás v budoucnu nikdo neokrade. Jakýsi plán finančního rozvoje, pokud budeme „dělat děti“ dobře.

Jsou tu nějaké dohlednější plány, ale i dlouhodobé vize. Plány jsou dělány KNVB v pětiletých cyklech a snaží se je držet a když se nepovede tak hledají proč a vyvozují důsledky. Například Van Marwijk sice získal 3 místo na MS, ale byl velmi kritizován za herní projev týmu a odvolán z funkce. Smlouvu současného repre trenéra jsem neviděl, ale Marwijkův předchůdce měl přímo ve smlouvě, že tým bude předvádět útočný a pro diváky zajímavý fotbal.

Hlavní vize samozřejmě vychází z výchovy a učení dětí. Hlavní formou učení je hraní, což začíná v 5 letech. To je i zřejmě důvod proč Coerverovy postupy, nikdy nebyly oficiální vizí. KNVB, přestože stále jsou základními postupy rozvoje míčových dovedností. Holanďané vlastně řekli, že si přebírají základ z Coerverovy školy co se týče ovládání míče, ale je to menší část tréninkového obsahu, protože nejdůležitějším je pro ně hra sama. Přesto materiály pokračovatelů jako Van Dijk v podstatě kopírují Coervera. Nutno dodat, že největší síla Coerverovi školy spočívala nejen v poskládání cvičení, ke kterým můžeme mít i výhrady, ale i v tom, že jako první byl schopen vydat ve videoformátu.

Holandsko vsadilo více na herní postupy,² které rozvíjejí celou osobnost dítěte. Jde tedy o metodiku postavenou na častém výroku, kolikže procent výkonu je „o hlavě“. Orientace v herním prostoru, pod tlakem soupeře a souvislostí prohra/výhra atd., lze jen těžko dosahovat cvičeními mezi metami. Základy následujících vizí a organizace byly postaveny v 80 letech 20 století a pracovníci KNVB přemýšlejí jak a co změnit a velmi se zajímají o přechod na menší hřiště.

Základní formou je hra 4:4 v mladší přípravce, (prolíná se všemi kategoriemi) ale U10-U11 již hrají 7:7. V největších klubech hraje dokonce starší přípravek i 11:11 na velké hřiště. Posuďme sami, jestli je to věku odpovídající organizace a vytváření herních příležitostí pro hráče. Je nutno připomenout, že Holanďané nemusí řešit ani prostory, ani kvantitu. Mají upravená pravidla, jako: kop od branky je z hranice PÚ, střídání je opakované, v největších klubech v U10 mohou zastavovat hru a (time out) a

² V zahraniční literatuře je najdeme jako „Game approach“, a například velkým propagátorem tohoto herního přístupu k učení ve sportovních hrách byl již před třiceti lety Prof. Dobrý z FTVS. V poslední době se mluví o mentalizaci tréninku od pouhého drilu k řešení herních souvislostí a to jak v průpravných či herních cvičeních, tak také v pohybových hrách pro malé hráče. Zkrátka ve hře je vždy emoce a souvislost té hry, byť by to byla jen obyčejná hra na schovávanou.

něco hráčů vysvětlit. Cílem je, aby hráči co nejdříve pochopili principy hry až směrem k velkému fotbalu 11:11. My opět zvažujeme, jestli je pro 10-12 leté děti důležitější forma pochopení týmového chování v 11 hráčích, nebo častější herní situace před oběma brankami a orientaci a jestli jsou děti standardně schopni vidět a jestli potřebují prostor celého hřiště.³ Ze všech sledování od přípravek a mladších žáků, až k Champions league stejně vychází, že do jednotlivé útočné akce se většinou v průměru zapojí cca 4 hráči.⁴

Specializace na brankářský post začíná být v mladších žácích, a ještě ve starší přípravce jsou hráči v brance nazýváni jako „poslední hráč před brankou“ a střídají se ve hře a v brance. To neznamená, že by ti, kteří chtějí, nemohli chodit i na brankářský trénink již dříve. Ani v mladších žácích při tréninku většinou neuvítají brankaře pro nácvik a zakončují na přesnost na malé branky zhruba 1x3m, s plným nasazením obránců a přečíslením útočníků, aby byla zdůrazněna útočná fáze a samostatné řešení hráčů. V mladších žácích již nacvičují hru se zakončením hlavou na zkráceném hřišti. Pokud se kombinace nedaří, hledají jak tomu pomoci, třeba zvětšit hřiště, nebo se zvýšit přečíslení útočících.

Většina tréninku se odehrává herní formou a rozcvičení je víceméně formou Coerverových cvičení, který však je pro ně jen menší částí.

Prioritně jsou hráči vedeni k útočnému fotbalu, k čemuž má přispívat i směřováním k rozestavení 4-3-3. V některých klubech hrají v rozestavení 3-4-3, aby byla postavena hra co nejvíce na soubojích 1:1.

Trénink je sice směřován tak, že co jde, má být pro děti zábava, ale neznamená to, že by nebyli ještě nějak cíleně motivováni trenérem. Trenér tedy působí i jako motivátor a kluci dostávají domácí úkoly herních dovedností, které mají natočené i na videu v provedení světových hráčů. Hodně opakování herních dovedností bez řízených pauz – když dítě nemůže tak si odpočine. Když však hraje, tak cíl je hrát úplně naplno, což může vést k nadměrně ostrým soubojům, tak například ve Venray byly na tréninku zakázány „skluzy ze zadu“. Utkání je však již utkání jak se občas říká.

Základem předpřípravek je ovládání míče stejně jako mladších přípravek, kde je přistupuje další základ (7:7) - jak dát gól. Ve starší přípravce je tentýž cíl: vstřelit branku, ale ve spolupráci. Na přechodu starších přípravek a mladších žáků, se snaží děti připravovat na velký fotbal 11:11. Ve starších žácích by měl být plně orientován na velký fotbal. V mladším dorostu je plná specializace hráčů a plně pojatý týmový výkon a odpoutání od hry 1:1. Starší dorosty jsou postaveny již snaze vyhrát za každou cenu. Což je myšleno z hlediska taktiky, nasazení, jak se připravíme na soupeře a co hraje soupeř, ale poctivě řečeno u menších klubů i za cenu osobních obran, taktických faulů. Vše je tedy podřízeno vítězství.⁵ Vždy však záleží na trenérovi a klubu, ale ve velkých klubech, například v Ajaxu, je toto podřízení vítězství, znovu potlačováno a nastaveno tak, že důležitá je herní filosofie.

³ Zde nejen logika věci učít se to co je využíváno, ale i přiměřenost věku mentálnímu i fyzickému. Tady vidím příležitost, jak můžeme například přeskočit Holandskou fotbalovou školu v určitých metodách.

⁴ Sledování vychází, jak ze zkušenosti autora, tak z pozorování frekventantů kursů, UEFA licencí, tak ze sledovacích programů PRO ZONE.

⁵ To, že to dělají i někde jinde by nemělo být alibi našim trenérům, kteří chtějí vyhrát i za cenu toho, že někteří hráči se nedostanou na hřiště vůbec. Nebo dokonce směřovat výsledek k tezi neprohrát, kde je mnohdy vidět, že nejčastější či jediným způsobem rozehrání míče, je nakopnutí dopředu a to i v žákovských kategoriích SpSM. Pokud by šlo takovým klubům srážet dotace za herní projev, já bych byl velmi pro. Je to bohužel složitá a drahá varianta.

Holandané mají připraveny metodická skripta pro jednotlivé kategorie včetně CD a například i pro vedoucí týmu. Ve skriptech jsou obsaženy informace jak se k dětem chovat, jak děti koučovat, co je učit a jak. Prioritně vše stojí na svobodě rozhodování, nikoliv na řízení trenérem. Což nás vrací v úvodu k výchově k samostatnosti a odpovědnosti za svůj výkon, který směřuje k tvořivému fotbalu. Proto obraná fáze je nazvána jako fáze předcházení gólu.⁶

Pro někoho sporným, pro někoho výrazně plusovým aspektem je selekce hráčů. Holandané se snaží ty nejlepší hráče vybírat, aby hráli nejlepší proti nejlepším v utkáních. Pyramida výběru začíná v kategorii U9. Velké kluby pořádají 2x ročně turnaje pro menší kluby pod nimi a tam si tipují hráče, které by chtěli mít pod dohledem. Neberou je nahoru (čest výjimkám) ale tipují je pro střední úroveň klubů a tam je zase v těch 10-12 letech vyhrávají a pak je teprve zvou, aby v mladších žácích přecházeli eventuálně do těch nejvyšších klubů. To vše ale musí být spojené s tím, že v malých klubech působí zdatní trenéři, kteří se o děti dobře starají a že se někdo stará o tyto trenéry. Jak jsme již zmínili, starají se o ně velké kluby a částečně i Holandský svaz, který zaměstnává desítky lidí pro vzdělávání trenérů.

Na závěr ještě jednu neznámou či zapomenutou souvislost holandského a českého fotbalu o fotbalovém tulipánu českého původu, které jsem se dozvěděl od pana Jiřího Moravčíka. Tak dále jen s maličkými úpravami páně Moravčíkova textu.

Dr. František Fadrhonc byl spoluautorem pokrokových holandských fotbalových progresivních tréninkových metod v 70. letech, které vedly až ke vzniku tzv „totálního“ fotbalu, produkovaného holandskými fotbalisty v letech 1970 - 1974, především v podání Ajaxu Amsterdamu (3x po sobě vyhrál PMEZ v 1971,1972,1973) v čele s Cruyffem a Feyenoord Rotterdamu (vítěz PMEZ v roce 1970)

Dr. František Fadrhonc se narodil se v roce 1914 v Nymburku za Rakouska-uherska, po té stal se Čechem a v roce 1948 emigroval do Holandska, kde působil jako trenér a fotbalový manažer v holandských prvoligových klubech. Od roku 1949 ve Willem 2. Tilburg, s kterým v letech 1952 a 1955 vyhrál 1.holandskou ligu, dále v letech 1956 - 1962 vedl SC Enschede a v letech 1962 - 1970 klub Go Ahead Eagles. v roce 1970 se stal František Fadrhonc hlavním trenérem reprezentace Holandska a tak byl u zlaté éry totálního fotbalu, produkovaného Holadřany. Slavnou reprezentaci Holandska, ve které působil do roku 1974, přivedl po mnoha letech na Mistrovství světa 1974, které se konalo v Německu. Holandsko v kvalifikaci na MS vyřadilo svého souseda a rivala, tehdy silnou Belgie (na ME 1972 konaném v Belgii získala tehdy Belgie bronzové medaile) a po dvou remízách v Antverpách a Amsterdamu, vždy 0:0, postoupili Holandané vedení Fadrhoncem díky lepšímu skóre (24:2) na mistrovství světa. Fadrhonc dokázal uklidnit týmové rozbroje, především díky guldenům slíbeným hráčům za postup na MS, protože před tím se nebrala reprezentace příliš vážně. Přes všechny tyto zásluhy, se nakonec na Mistrovství světa v Německu 1974 stal hlavním trenérem Holandska, úspěšný trenér Ajaxu Amsterdam, Rinus Michels. Dr. František Fadrhonc byl Michelsovým asistentem a s reprezentací Holandska, po jediné prohře, ve finále s Německem 2:1, získal stříbrné medaile. To byl v té době historický úspěch Holandska.

Po tomto úspěchu odešel trenér Fadrhonc trénovat do Řecka AEK Athény, se kterými v roce 1976 postoupil do semifinále tehdejší klubové evropské pohárové soutěže s názvem UEFA cup. Svě

⁶ Detailní učebnici včetně videí zpracováváme na FAČR také, snad vyjde na podzim 2013. Pojdme však být ještě trochu smělejší než Holandané a obranou fází stavět útočně, že bráníme proto, abychom získali míč. Obrana tedy není pouhé bourání a za to se nijak zvlášť nechválí.

působení u klubu AEK Athény zakončil Dr. Fadrhonc ziskem titulu mistra řecké ligy v roce 1978. Po té ještě v 1979 trénoval na Kypru klub Panachaik.

Svou celoživotní pouť zakončil František Fadrhonc v 66 letech v kyperské Nicosii. († 9.října 1981)⁷

⁷ Zdroj: Imrich Hornáček. Svetový pohár 10 futbalových šampionátov, WM74, vydavateľství Šport, 1975
www.wikipedia.com